

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท*

KNOWLEDGE MANAGEMENT BY IDDHIPAD 4 ON THE BUDDHISM OF STUDENTS
IN MATHAYOM 1. WAT WANG KHIAN SCHOOL CHAINAT PROVINCE

พระมหาธีรไนย ปรียัตติเมธี

Phra Mahatheranai Pariyattimethi

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

the Requiements for the Degree of Master of Education Teaching Social Studies

Email: teeranai1914@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 รายวิชาพระพุทธศาสนา และหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากหลักอิทธิบาท 4 เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางชัดเจนในการจัดการเรียนรู้แก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ตรงประเด็นความพยายามในการร่วมกิจกรรม เอาใจใส่ในกิจกรรมนั้น รวมไปถึงตรวจสอบความผิดพลาดของตนเองให้สมบูรณ์เป็นการนำเอาหลักธรรมมาใช้

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 11.87 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 27.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 3.120 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 1.560 และผลการทดสอบค่า t-test

* Received July 28, 2023; Revised January 20, 2024; Accepted April 25, 2024

ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -29.826 มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; หลักอิทธิบาท 4; รายวิชาพระพุทธศาสนา; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ABSTRACT

This research was an experimental research. (Experimental Research) has the objectives 1) to study the learning management according to the Four Iddhibada principles in the Buddhist subjects. of Mathayomsuksa 1 students. Wat Wang Khian Community School Chainat Province 2) to compare the achievement results before and after the use of learning management according to the Four Iddhibada Principles in Buddhism subjects. of Mathayomsuksa 1 students. Wat Wang Khian Community School Chainat Province The tools used in the research were the Learning Management Plan according to the Principles of Buddhism for 4 subjects and the IOC value from 5 experts and the learning achievement form of 30 items with a sample of 12 people.

Findings were as follows:

1. The results of the study of learning management according to the Principles of Iddhibada 4 in the Buddhist subjects. of Mathayomsuksa 1 students. Wat Wang Khian Community School Chainat province found that the organization of learning activities was effective due to the 4 Iddhibat principles as a framework for setting clear guidelines for learning management. Solve teaching and learning problems directly to the point of effort in participating in activities. pay attention to that activity Including examining their own mistakes to be complete. bringing the principles to use

2. The results of a comparative study of the achievements of learning management according to the principle of Iddhibada 4 in the Buddhist subjects. of Mathayomsuksa 1 students. Wat Wang Khian Community School Chainat Province achievement Before learning. the mean ($\bar{X}$) = 11.87. after-school mean ($\bar{X}$) = 27.53. standard deviation (S.D.) before learning = 3.120. standard deviation (S.D.) after learning = 1.560. And the t-test results before learning and after learning had a statistical value of -29.826 with a statistical significance level of 0.000 . 0.05

Keywords; Knowledge management; Iddhipad 4; Buddhism; Students in mathayom 1

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ แนวทางการพัฒนาให้ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายใน และโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดจากอบายมุขอย่างจริงจัง การพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. พ.ศ. 2560 - 2564)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และมาตรา 24 ได้ระบุไว้ว่า การจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การฝึกทักษะ กระบวนการ คิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ เพื่อใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาฝึกการปฏิบัติให้ นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเป็นคนเก่ง ดี มีสุข อีกทั้งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ครูลดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการลงแต่ไปเพิ่มการพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากขึ้นทั้งด้านทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะการคิด และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (ICT) ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยเฉพาะทักษะการคิดของผู้เรียนที่มุ่งเน้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม แต่การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังพบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม โดยเน้นด้านวิชาการ เน้นการอธิบาย การท่องจำ และมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกทักษะความสามารถในการคิดเท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จะเห็นได้ว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างมีระบบ มีความระมัดระวัง รอบคอบ มีเหตุผล และเป็นกลาง เชื่อสัจยต่อข้อมูลตามหลักฐานที่ค้นคว้าได้จากหลักฐานที่ค้นคว้าได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เหมือนกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันก็เพียงวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถทดลองได้หลายครั้ง จนเกิดความแน่ใจในผลการทดลอง แต่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถ ทำให้เกิดขึ้นใหม่ได้อีก ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดีจึงเป็นผู้ที่ในอดีตหรือจำลองอดีตให้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ที่สุด โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อที่จะได้เกิดความเข้าใจอดีตจนนำมาสู่ความเข้าใจในปัจจุบัน

กระบวนการจัดการเรียนรู้การศึกษาในแต่ละระดับชั้นนั้นจะต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อใช้ในการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจมีวิธีการหลากหลายรูปแบบทั้ง การสอบ การตอบคำถาม การทำรายงาน เพื่อให้รู้ได้ว่านักเรียนแต่ละคนนั้นมีพัฒนาการในการเรียนรู้

นั้นเป็นอย่างไร โดยมีเกณฑ์หรือคะแนนที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อนำมาเทียบระดับผลการเรียนรู้ซึ่งการวัดจากแบบทดสอบที่ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ทั้งด้านความจำ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ในการจัดการเรียนรู้ของวิชาพระพุทธศาสนาจะมีการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ที่เชื่อมโยงและให้นักเรียน เข้าใจได้มากขึ้นจากการทำกิจกรรมกลุ่ม การบรรยาย การทดลอง และการออกแบบการทดลอง เป็นต้น ในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ นั้นเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน

นอกจากนี้ การเสริมสร้างทักษะนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนทุกคน เพราะการที่เด็กและเยาวชนจะประสบปัญหาในการเรียนนั้นจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อหน้าที่การเรียนของตนเป็นสำคัญ เพราะคนที่มีการเสริมสร้างทักษะนั้นย่อมแก้ไขปัญหาทุกได้ทันเวลา พร้อมกันนั้นยังก่อให้เกิดความก้าวหน้าในประพัตติกรรมรวมถึงการได้รับความไว้วางใจจาก ผู้อื่นอีกด้วย แต่ถ้าขาดการเสริมสร้างทักษะแล้วจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และยิ่งขาด ความเชื่อถือจากคนอื่นด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนมีความสำคัญ และควรปลูกฝังให้มีในตัวเด็กทุกคนความรับผิดชอบทางการเรียนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีสำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็กให้เป็นนักเรียนที่ดีและพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าคนดีและคนเก่งซึ่งเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพสูงที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคงได้ต้องเคารพกฎหมายทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูงดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝัง และพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนใหม่มากที่สุดเพื่อประสบความสำเร็จในการเรียน อาชีพการงานในอนาคตต่อไป

จากคติพจน์ที่ว่า “ศึกษา วิรุฬหิ สมฺปตฺตา” แปลความได้ว่า การศึกษาเล่าเรียนคือ ความเจริญงอกงาม (Education is Growth) หรือ การศึกษาเล่าเรียนช่วยเสริมสร้างความเจริญในทุกด้านของมนุษย์ ความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ตรงต่อเวลา ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่ และปฏิบัติงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบการเสริมสร้างทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็น 4 องค์ประกอบได้แก่ 1. การศึกษาที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนด้วยความตั้งใจเพื่อให้หน้าที่หรือการเรียนที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม 2. การประพฤติ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานใด ๆ ให้สำเร็จตรงกับเวลาที่กำหนด ได้แก่ ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา 3. ด้านครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ได้แก่ ปฏิบัติตามข้อตกลงของครอบครัว เชื่อฟังบิดามารดา และความรักของคนในครอบครัว 4. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในการกระทำหรือการปฏิบัติงานใด ๆ สำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ได้แก่ ทำงานโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายสำเร็จด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563)

การเสริมสร้างทักษะการเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนทุกคนจะประสบ ความสำเร็จในการเรียนจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อของตนเป็นสำคัญ เพราะนักเรียนที่มีการ เสริมสร้างทักษะการเรียนย่อมทำทุกอย่างตามเป้าหมายได้สำเร็จ เกิดความก้าวหน้าในการเรียน รวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น แต่ถ้าขาดการเสริมสร้างทักษะแล้วจะไม่สามารถบรรลุ เป้าหมายได้และขาดความเชื่อถือจากคนอื่น จึงนับว่า

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญ และควรปลูกฝัง ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน จากการเรียน ผลของคะแนนสอบตามรายวิชาอยากทราบว่านักเรียนที่มีคะแนนที่ต่ำเพราะเกิดเหตุปัจจัยอะไร ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ธรรมที่ทำให้ บุคคลประสบความสำเร็จได้นั้น คือหลักอิทธิบาท 4 พระไตรปิฎก ได้อธิบายถึงอิทธิบาท 4 ไว้ว่าเป็น หลักคุณธรรมเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท 4 ธรรมจะนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ภิกษุธรรมวินัยนี้ 1. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิ ปธาน สังขาร 2. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขาร 3. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย จิตตปธานสังขาร 4. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย วิมังสาปธานสังขาร ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายพึงเจริญอิทธิบาท 4 ประการ เพื่อรู้อย่างยิ่ง เพื่อกำหนดสิ้นไป เพื่อละอุทธัมภาคิยสังโยชน์ 5 ประการ

อิทธิบาท 4 หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป
2. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ ท้อถอย
3. จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกไว้ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป
4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อสงสัยหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2543)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักอิทธิบาท 4 อันเป็นธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อศึกษาวิธีการใช้ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ทุกรายวิชา และขยันรับผิดชอบในงานที่ทำได้ไตร่ตรองถึงจุดบกพร่องของตนเอง และตรวจสอบให้ถูกต้อง จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจและมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท จึงประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างทักษะของนักเรียน ให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น และให้เห็นความสำคัญของการ ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อยากทราบว่า นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษานั้น เนื่องมาจากการขาดการเสริมสร้างทักษะไม่ตามปฏิบัติหลักอิทธิบาท 4 หรือไม่ จึงสนใจทำการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัย และเพื่อเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องใช้หลักอิทธิบาท 4 เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท มีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีความสำเร็จในการศึกษาตามหลักสูตรเป็นนักเรียนที่มี

ประสิทธิภาพทั้งคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ความสามารถในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ในการเป็นคนดีของสังคมและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้ววางแผน

1.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหลักอริยบท 4 และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากงานวิจัยต่าง ๆ จากหนังสือตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนวิชา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท ซึ่งมีประชากรนักเรียนจำนวนทั้งหมด 3 ชั้นเรียน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมดจำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขั้นตอนปฏิบัติการ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปี

2.2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพแล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2.2.5 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อหาตัวบ่งชี้ในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ที่สอดคล้องกับเรื่องจัดทำขึ้น

2.2.6 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนสร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม มาวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

2.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ขั้นตอนตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการทดลองโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท จำนวน 17 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเรียน (Pretest) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เวลาทำแบบทดสอบก่อนเรียน 60 นาที แบบทดสอบปรนัยจำนวน 1 ชุด

3.2 ครูชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.3 ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้หลักอริยบท 4 วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 คาบ รวม 4 คาบ

3.4 หลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้วให้ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)

4. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท อภิปรายผลได้ดังนี้

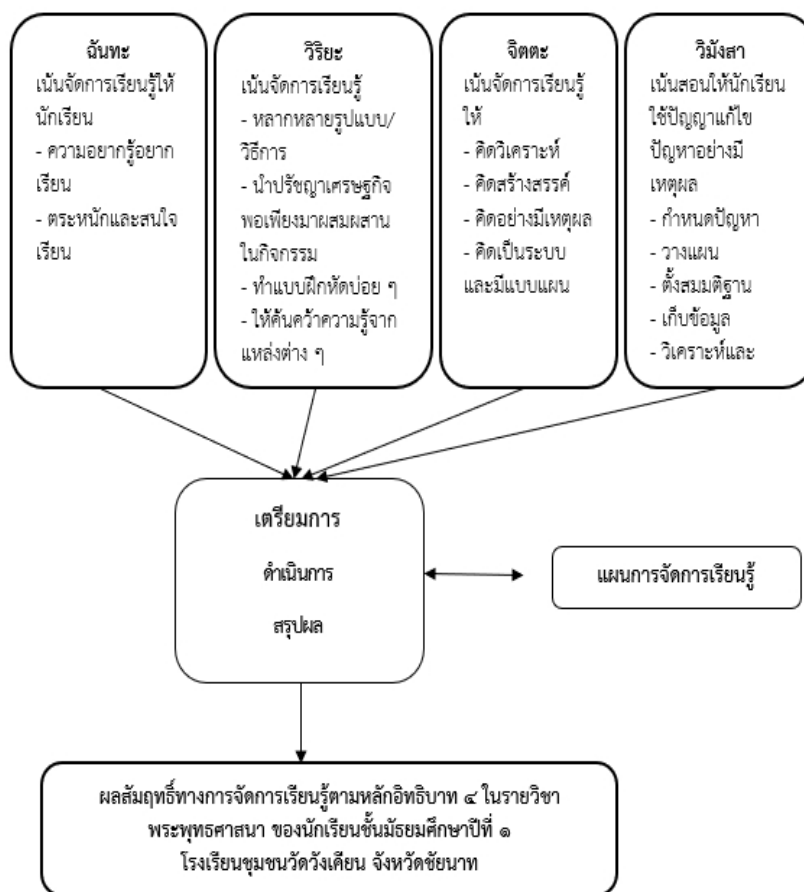
จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากใช้หลักอริยบท 4 เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ แก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ตรงประเด็นความพยายามในการร่วมกิจกรรมเอาใจใส่ในกิจกรรมนั้น รวมไปถึงตรวจสอบความผิดพลาดของตนเองให้สมบูรณ์เป็นการนำเอาหลักธรรมมาใช้ โดยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยวิเคราะห์จากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อภิปรายได้ว่า การที่ผู้สอนนำหลักอริยบท 4 มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะ ฉันทะ (ความพอใจ) มุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน ตระหนักและสนใจในการเรียน วิริยะ (ความเพียร) มุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ/วิธีการ นำประวัติสาวกมาผสมผสานในกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ จิตตะ (ความคิด) มุ่งเน้นสอนให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ และมีแบบแผน วิมังสา (ความไตร่ตรอง) มุ่งเน้นสอนให้นักเรียนใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาสุกฤษ สุภทฺทจารี (สัณฺฑาคาร) และคณะ. 2563) ได้วิจัยเรื่อง “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอริยบท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า อริยบท 4 นั้นจะมีความสอดคล้องกัน คือ เมื่อมีฉันทะ พอใจที่จะเรียนแล้ว ก่อให้เกิดความเพียรพยายามเกิดขึ้นเพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนา เมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่ เชื่อฟังตามที่ครูสอน ไม่หยอกล้อเพื่อเล่น ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู เมื่อส่งงานให้ครูแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นก็พิจารณาหาข้อผิดพลาดนั้นแล้วก็แก้ไขเพื่อที่จะทำให้งานนั้น สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป ซึ่งผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การสอนตามหลักอริยบท 4 กับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสุวรรณา อินทโชโต (เหือน) และมานพ, 2563) นักการศึกษา ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 10 มกราคม ค.ศ. 1979 จังหวัดเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา” ผลการวิเคราะห์คุณค่าการใช้หลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า 1. คุณค่าด้านการเรียนรู้ที่สูงขึ้น คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 2. คุณค่าความเป็นเลิศด้านวิชาการของโรงเรียน เป็นการยกระดับผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และ 3. คุณค่าการนำหลักธรรมไปบูรณาการในการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยครูมีการสอดแทรกหลักธรรม เพื่อให้มีพุทธปัญญาที่จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวรพัฒน์ กิตติวิโร (สุโข), 2561) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชา พระพุทธศาสนาด้วยหลักอริยบท 4 มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต 1” พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

องค์ความรู้วิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาธ 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนการสอนผลที่ได้คือทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจในการเรียน มีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น ช่วยเพิ่มพูนทักษะในการเรียน การคิด ลดความท้อแท้ เพิ่มความขยันหมั่นเพียร ได้เห็นความจริงในชีวิตและยังได้เรียนรู้เรื่องประวัติพระอัญญาโกณฑัญญะและพระพุทธสาวกองค์อื่นอีกมากมาย ยิ่งไปกว่านั้นได้เรียนรู้ความสำเร็จในชีวิต หนทางแห่งความสำเร็จในการดำรงชีวิตตลอดถึงการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

จากแผนภาพ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สรุปได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักอริยาบท 4 เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ แก่ปัญหาการเรียนการสอนได้ตรงประเด็น ถือว่าเป็นหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาและแก้ปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 เพื่อนำผลด้าน ต่าง ๆ คือ ฉันทะ คือความพอใจ วิริยะ คือความพากเพียร จิตตะ คือความคิด วิมังสา คือความไตร่ตรอง เป็นการประสานความเชื่อแนวคิดในเชิงจริยธรรม ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับการผสมผสานในการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยาบท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 จากการที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงเห็นว่า เมื่อมีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วตรงประเด็น ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงการพัฒนาดตนเอง การแก้ไขปรับปรุงตัวเอง โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ยึดถือหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4

แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านฉันทะ คือ ความพอใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียนการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย คือ สร้างคุณค่าในตัวเองจากความรับผิดชอบและนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักอริยาบท 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในทุกรายวิชาเพื่อพัฒนาผู้เรียน
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ในด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ในการจัดการเรียนรู้ในทุก ๆ รายวิชา

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมอื่นๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 โยนิโสมนสิการ สปัปฺริสธรรม 7 เป็นต้น มาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักอริยบท 4 ในการจัดทำแผนการเรียนรู้รายวิชา สังคมศึกษาในหน่วยความรู้อื่น ๆ

บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 9).
- พระมหาศุภฤกษ์ สุภทฺทจารี (สัณฺฑาคารี) และคณะ. (2563). “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอริยบท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”. *วารสารการสอนสังคมศึกษา*, (2)1, 93-108.
- พระสุวรรณา อินทโชโต(เหือน) และมานพ. (2563). “การใช้หลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 10 มกราคม 1979 จังหวัดเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา”. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, (10)3, 97-108.
- พระมหาวรพัฒน์ กิตติวิโร (สุโข). (2561). “การจัดการเรียนรู้ วิชา พระพุทธศาสนาด้วยหลักอริยบท 4 มุ่งสู่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เขต 1 ” (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560-2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2563). *คดีพจน์*. สืบค้น 29 มกราคม 2563, จาก <http://www.swu.ac.th/history.php>.